

Dokonalí v kráľovstve Božom

Slová dnešného kázňového textu sa nachádzajú v **Mt 5, 38 - 48**:

Počuli ste, že bolo povedané: Oko za oko, zub za zub. Ale ja vám hovorím: Neprotivte sa zlému! Naopak: Ak ťa niekto udrie po pravom líci, nastav mu aj druhé, a kto sa chce súdiť s tebou a vziať ti spodné rúcho, daj mu aj plášť; a ak ťa niekto núti na míľu, chod' s ním dve. Kto ťa prosí, tomu daj, a neodvracaj sa od toho, kto si chce požičať od teba. Počuli ste, že bolo povedané: Milovať budeš svojho blížneho a nenávidieť svojho nepriateľa. Ale ja vám hovorím: Milujte svojich nepriateľov, [dobrorečte tým, ktorí vás preklínajú, čiňte dobre tým, ktorí vás nenávidia], a modlite sa za tých, ktorí vás prenasledujú [a vám sa protivia]; aby ste boli synmi svojho Otca, ktorý je v nebesiach; veď On dáva vychádzať slnku na zlých aj na dobrých a zosiela dážď na spravodlivých aj na nespravodlivých. Lebo ak milujete tých, ktorí vás milujú, aká vám za to odmena? Či nerobia to isté aj colníci? A ak pozdravujete len svojich bratov, čo zvláštne robíte? Či nerobia to isté aj pohania? Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš Otec nebeský.

Amen.

Milí bratia, milé sestry.

Keď sa pozrieme do Slovníka Slovenského jazyka na význam slova dokonalosť, ktoré je tou kľúčovou témou tohto týždňa, nájdeme pri ňom toto vysvetlenie. Dokonalý je predmet, ktorý má všetky žiadúce vlastnosti, je bez nedostatku, bezchybný. Medzi jeho synonymnými tvarmi by sme teda našli bezvadnosť, perfektnosť, úplnosť... V pozadí súčasného významu tohto pojmu stojí de facto perfekcionizmus. Keď však už hovoríme o perfekcionizme, hovoríme o akejsi tendencii požadovať od seba alebo od iných extrémne vysoký výkon a bezchybné konanie.

Napriek tomu, že táto problematika sa s dnešnou dobou dostáva do popredia a mnoho ľudí sa v snahe o dosiahnutie dokonalosti stretáva s úzkosťou, depresiami, poruchami stravovania alebo rôznymi inými ťažkosťami, nejde o novú záležitosť. Naopak, o perfekcionizme by sme sa mohli učiť už od samotných farizejov, teda náboženskej elity judaizmu v Ježišovej dobe, ako aj v dobe spísania Evanjelia podľa Matúša. Farizeji patrili medzi skupinu, ktorá sa sústredila na Zákon a na jeho dodržiavanie. Neboli iba teoretici, ako sa im často vyčíta, ale práve naopak – svoje učenie sa snažili čo najprísnejšie preniesť aj do svojho konania. Dokonca v snahe neporušiť Zákon ani len tým najmenším spôsobom, vytvorili takzvaný „plot“ okolo Zákona, ktorým bola obšírnejšia interpretácia Tóry. Táto sa týkala aj tých najmenších predpisov – napr. o desiatkoch, starostlivosti o rodičov, vzťahu k ženám. Napr. keď hovoríme o ženách – snaha neporušiť prikázanie o cudzoložstve viedla až k tomu, že niektorí členovia ignorovali ženy a odmietali sa s nimi aj rozprávať. Kto totiž vie, k čomu by to mohlo viesť. Toto nerobili však z arogancie, aj keď samozrejme nemôžeme hovoriť za celú skupinu, ale ich zámerom pri týchto bola skôr snaha o svätosť. Ježiš im však vyčíta, že nielenže „uvalili bremeno“ sami na seba, ale položili ho aj na ľudí, ktorí ich počúvali a nenašli spôsob, akým im pomôcť. Zákon ešte sprísnil, avšak pravda bola taká, že už aj ten pôvodný bol dosť náročný na jeho zachovávanie.

Keď teda hovoríme o akomsi patologickom perfekcionizme, je to práve takýto, ktorý sa snaží dosiahnuť ďalej, ako je v jeho silách. Ktorého podnety nevedú k trvalému zlepšeniu, ale skôr k sťaženiu životnej situácie. To sa môže týkať snahy byť čo najlepší v škole, ktorá je zameraná iba na výsledky a neprihliada na seba ani na iných. Môže sa to týkať snahy o dosiahnutie akejsi ideálnej krásy, ktorá ide na úkor zdravia človeka. Môže sa to týkať aj menších vecí – ako poriadku, atď., ktoré však idú na úkor pohody človeka. A v neposlednom rade sa to môže týkať aj nášho náboženského života – kedy snaha o dokonalosť sa môže zmeniť v pretváрку, dvojité život, fanatizmus, či aj len neustálu nespokojnosť a zúfalstvo, že napriek všetkej snahe, predsa nie sme takými, akými by sme si predstavovali že budeme.

Aj v pozadí Jakubovho textu – výčitke, že jeho poslucháči usádzajú dopredu spoločenstva tých významných na popredných miestach, je možno okrem výčitky uprednostňovania aj tento motív. Snahy, nech je všetko dokonalé, tak ako sa patrí.

Antitézy, ktorých súčasťou je aj prečítaný biblický text, sa často chápu ako text čisto o Zákone, o spravodlivosti. Text, ktorý sa zameriava na konanie človeka a kladie naňho požiadavky. Síce je pravda, že tieto dôrazy v sebe určite nesie, dnes však vidíme, že sa v jeho pozadí predsa nachádza aj dôležitá evanjeliová správa.

Totíto pre všetkých tých, ktorí chceli nasledovať Mojžišov Zákon, pre tých všetkých, ktorí počúvali farizejov a snažili sa nasledovať aj ich rady, pre všetkých, ktorí (podobne ako bohatý mládenec z 19. kapitoly) sa pýtali, čo ešte majú robiť, aby boli spasení... Pre nich prichádza Ježišova odpoveď.

Je zároveň odpoveďou pre nás, ktorý sa snažíme dosiahnuť dokonalosť aj v iných oblastiach... Ježiš hovorí, starým bolo povedané... ja však hovorím.

Možno, keby táto kázeň nezníe na teologickej fakulte a vy všetci veľmi dobre neviete, čo prichádza, by ste sa nádejali, že príde uistenie, že nie je treba až tak veľa... Že Ježiš ruší snahu o „perfekcionizmus“... Že na starých bol položený príliš ťažký Zákon, ktorý však my nemusíme niesť. Že napĺňanie Zákona je otázkou času pred Ježišom a teraz už je len milosť a sloboda v Kristovi... Avšak autor Evanjelia podľa Matúša takto Ježiša nepredstavuje. Práve naopak. Hovorí, starým bolo povedané – nezabiješ, nescudzoložíš, nebudeš krivo prisahat', nebudeš sa nadmieru odplácať, budeš milovať svojich blížnych... ale ja vám hovorím... že nielen že nezabiješ, ty sa nebudeš ani hnevať, ani nadávať.

Nielenže nescudzoložíš, ale neurobíš tak ani v svojom srdci a ani sa nerozvedieš so svojou manželkou, alebo neurobíš nič iné, čo by mohlo zničiť váš vzťah. Nielenže nebudeš krivo prisahat' – ty nebudeš prisahat' vôbec – načo, keď máš byť absolútne pravdovravný a teda každé jedno tvoje slovo by malo byť prísahou? Nielenže nemáš už sa odplácať podľa pravidla oko za oko, zub za zub, aby sme predišli krvavým pomstám, ktoré by prechádzali niekoľko generáciami, ale napriek všetkej bolesti, máš miesto odplaty odpustiť. Už pred dvoma týždňami bolo na akademických službách Božích zdôraznené aké je toto náročné. Nielenže máš milovať blížneho, ale aj tých, ktorí do tejto kategórie nepatria...a to vrátane nepriateľov.

Mohli by sme povedať, toto nezní ako niečo, čo by malo pomôcť unaveným a vysileným. Tým, ktorým sa nedarilo ani pred tým, ako sme zvýšili „level hry“. No napriek tomu, sú tieto slová nielen pozvaním ku konaniu, ale sú aj povzbudením.

Sú Ježišovým spôsobom, akým berie tie NAŠE bremená, ktoré sme na seba položili a dáva nám JEHO, hoci sa na prvý pohľad zdá ako ťažšie. Predstavuje tak totiž radikálne nový prístup k životu, k etike, k sebe aj k ostatným.

Dokonalosť totiž, tak ako ju Ježiš prezentuje v Evanjeliu podľa Matúša, nie je zameraná na každé jedno prikázanie samostatne a na legalistické napĺňanie celého Zákona. Ale je pozvaním do kráľovstva Božieho. Je pozvaním participovať na novom veku, kde nebudeme žiť v nenávisti a ignorancii. Kde ženy (ale aj muži) nebudú iba nejakým predmetom, s ktorým sa môže narábať a manželia sa nebudú musieť báť o svoj vzťah. Kde život človeka, život každého jedného, bude posvätný a to vo všetkých jeho oblastiach. Kde ochrana života sa bude týkať aj ochrany cti a jeho osoby. Kde Boh nebude zatáňovaný do sporov ľudí a ich prísah, lebo budeme k sebe úprimní. Kde bude panovať odpustenie a láska.

Toto je to, čo Ježiš predstavuje. Kráľovstvo Božie, v ktorého príchod tak dúfame a do budúcnosti hľadáme na jeho plné presadenie sa. Kráľovstvo, ktoré síce v náznakoch, čiastočne môžeme už teraz vnímať ako prítomné a predsa ešte nie úplne tu.

Je to pozvaním stať sa už teraz súčasťou niečoho radikálne nového, čo zmení celý náš svet. No toto pozvanie je aj povolaním k tomu, aby sme už teraz na tomto kráľovstve participovali. Aby sme ho už dávali okúsiť ľuďom okolo nás. Je pozvaním, aby sme zdieľali jeho ideály a boli viac ako Ježiš vo všetkom, čo robíme a v celých našich vzťahoch.

Ježiš nezrušil snahu o dokonalosť. On hľadel na dokonalosť, on ju poznal a vedel ako veľmi chce, aby aj tí bezbranní, zranení a unavení ľudia pred ním ju mohli teraz aspoň parciálne uchopiť. Avšak táto dokonalosť nebola bezchybnosťou ani presným dodržiavaním akéhosi zoznamu príkazov a zákazov. Táto dokonalosť, ktorú Ježiš požadoval, ktorá znie o toľko ťažšie, bola pozvaním k úplnej zainteresovanosti prinášať Božie kráľovstvo na túto zem.

Dokonalosť nie je zrušená. Je presmerovaná. Ježiš neruší našu snahu byť tými najlepšimi verziami nás samých, ale hovorí o novom spôsobe ako toto dosiahnuť. Toto nevylučuje tie pôvodné snahy – napr. byť dobrým študentom, starať sa o seba, byť dobrým veriacim, atď. Tieto všetky sú veľmi dôležité, avšak sú postavené do perspektívy kráľovstva Božieho. Snaha byť dobrým študentom by mala byť prepojená so snahou pomôcť aj spolužiakom, snahou naučiť sa čo najviac, aby som mohol čo najviac aj neskôr odovzdávať. Alebo snaha byť tým najlepším pedagógom má menej spoločného so mnou samým, ako so študentmi, pre ktorých tu som... A takto by to bolo možné aplikovať aj na iné oblasti.

Zmienená kázeň na hore začína práve oslovením Ježišových poslucháčov pomocou blahoslavenstiev. V tejto časti je oslovených niekoľko skupín, ktoré buď trpia pre kráľovstvo Božie, alebo nejakým spôsobom bojujú za jeho príchod. Ako blahoslavení – alebo by sme mohli použiť preklad šťastní, sú označení tí, ktorí sú hladní a smädní po spravodlivosti a dokonca sú kvôli nej prenasledovaní. Sú milosrdní, čistého srdca, sú tí, ktorí tvoria pokoj. Keby sme sa však pozreli do gréckeho textu, mohli by sme si všimnúť, že tieto činnosti sú opísané v prítomnom čase. Nejde totiž o to, akí budú títo ľudia úspešní. Či sa im podarí priniesť spravodlivosť, alebo zmieriť nepokoje.... dôležitý je ich záväzok k tomu, aby tak robili. Podstatné nie sú výsledky, ale samotný záväzok človeka.

Zasľúbený oddych, azyl v kráľovstve Božom, Božie milosrdenstvo a iné nie sú podmienené tým, ako sa nám dobre bude dariť, ale jedine tým, kde stojí naše srdce. Lebo to je dokonalosť, o ktorej Ježiš učí – dokonalosť kráľovstva Božieho, ktoré pozýva predtým, ako človek vôbec niečo stihol urobiť.

Kráľovstvo Božie je dar. Je radikálne, jeho etika presahuje požiadavky, ktoré Ježišovi poslucháči kedy počuli. Pretože ono samé prekračuje ich predstavy a prináša im úplne novú realitu.

Milí bratia a sestry,

Biblický text nás volá: „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš Otec nebeský.“ Zanechajme však svoje predstavy o tom, čo dokonalosť je, aký musíme byť a čo musíme robiť a dívajme sa na kríž a tam hľadáme svoju cestu. Lebo Božia dokonalosť nie je ako tá naša, zameraná na výkon a výsledky, ale hľadá na to, čo je často neviditeľné – na samotnú motiváciu, ktorá stojí v jej pozadí. Hľadanie dokonalosti nemá byť ďalším bremenom, ktoré na seba berieme, ale má byť Ježišovým ľahkým jarmom.

Skloňme sa k modlitbe:

Pane Bože, nebeský náš otče,

Ďakujeme ti za tento deň a za možnosť spoločne sa zísť k tvojmu slovu. Vyznávame ti, že prichádzame často pred teba s rôznymi našimi ťažkými bremenami, s našimi predstavami o tom, akí by sme mali byť, ale často aj mylnými predstavami o tom, čo ty sám od nás očakávaš. Chceme tieto položiť pod tvoj kríž a zobrať tvoje jarmo a tvoje bremeno.

Ježiš, vo svojom živote si nám ukázal čo je to dokonalosť. Sám si ju vyučoval a sám si ňou bol. Tým, s ktorými si sa stretol si dával zažívať Kráľovstvo Božie, pozýval si doň. Prosíme, daj nám silu, aby sme aj my na ňom participovali a aj my ho svojmu okoliu dokázali sprostredkovať, aj keď len parciálne.

Duchu Svätý, meň naše srdcia. Ty vieš, že často podľahneme hnevu, negativite a zlým pohnútkam. Avšak daj, nech viac kráčame v stopách nášho Pána a nech Božie kráľovstvo, sviati skrze nás. Lebo ty si Boh milostivý, svätý a dokonalý, ktorý máš silu transformovať aj naše životy.

Amen.

Boh nám ponúka kráľovstvo Božie – dokonalú entitu, do ktorej nás pozýva. Ako Jiří Mrázek konštatuje: „kráľovstvo nebeské ponúka život v nových vzťahoch, ale súčasne očakáva prijatie takýchto vzťahov a hodnôt za svoje.“ Budme teda dokonalí, nielen ako je Boh dokonalý, ale aj práve preto, že je dokonalý v láske k nám.

Amen.